

קלפי דוד

כלי חינוכי מעורר מחשבה עבור נשות ואנשי חינוך בעולם היהודי והישראלי המעוניינים לעורר דיונים משמעותיים ושיח סביב הקשר עם ישראל, זהות יהודית והקשר עם יהודי התפוצות (עמיות יהודית).

"קלפי דוד" נוצרו על מנת לסייע לאנשי ונשות חינוך להוביל דיונים מלאי כנות ומשמעות סביב שלוש שאלות מרכזיות:

1. מהי מערכת היחסים שלי עם ישראל?
2. איך נראית זהותי היהודית כיום?
3. איך נראה הקשר שלי עם יהודי התפוצות?

כלי חזותי זה יוכל לסייע לך לעורר שיחות מלאות משמעות עם קהל היעד שלך סביב סוגיות ושאלות שהן בדרך כלל רגישות ומורכבות. השימוש בקלפים התגלה כבעל ערך רב עבור מגוון של גילאים, מנוער ועד מבוגרים וניכר שהשיח החזותי מאפשר לאנשי ונשות החינוך להסיר חסמים רבים שקיימים בפעילויות המבוססות על מדיום טקסטואלי.

כלי חינוכי זה פותח על ידי יוני אלון ואויר בתבונה על ידי המאיירת הישראלית ספיר וינר. הערכה נוצרה במסגרת מיזם משותף של הסוכנות היהודית לארץ ישראל ומנהלת עמ"י - המנהלת הלאומית לקשרי ישראלים והתפוצות.

כיצד נשתמש בקלפים?

בעקבות השראה מהעולם המקצועי של "קלפי טיפול השלכתיים" - 'קלפי דוד' מזמינים את המשתתפים לדמיין את מערכת היחסים שלהם עם הסמל "מגן דוד". עבור אנשים מסוימים מגן דוד הוא סמל ליהדותם, בעוד אחרים, יסתכלו על מגן דוד כסמל המייצג עבורם את מדינת ישראל או את ארץ ישראל. קבוצה אחרת אולי תראה בסמל זה כמייצג את יהודי התפוצות. תוך כדי השימוש בקלפים, מנחה או מנחת הקבוצה יכולה לשייך משמעות חדשה לסמל זה ובכך לשנות את אופי הדיון והפעילות.

אנו ממליצים להשתמש בקלפים בכדי לקיים שיח על שלוש מערכות יחסים שונות:

- אני וישראל.
- אני ויהדותי.
- אני ויהודי התפוצות.

הצעות לשימוש

(לקבוצה של כ-20 משתתפים, בצורה של דיון מעגלי בישיבה).

1. במידת האפשר, הימנעו מהצגת האיורים למשתתפים טרם תחילת הפעילות.
 2. טרם חשיפת האיורים פתחו בדברי מסגור והסבר על הפעילות.
 3. בצעו עם המשתתפים תיאום ציפיות לגבי גבולות השיח וכללי הדיון, עודדו אותם לדבר בכנות ופתיחות.
 4. בתחילת הפעילות בחרו את מערכת היחסים שבה תרצו להתמקד (מבין האפשרויות השונות).
 5. הגדירו לקבוצה את המשמעות המשותפת של הסמל מגן דוד על מנת שהדיון הקבוצתי ייסוב כולו סביב אותו נושא (לא מומלץ לקיים פעילות שבה חלק מהמשתתפים תופסים את האיורים ככאלה שעוסקים בזהות יהודית בעוד אחרים חושבים על הקשר שלהם עם ישראל – בצורה לא מוגדרת).
 6. לאחר תיאום הציפיות בנוגע למערכת היחסים שנבחרה לדיון הנוכחי, הציגו את הקלפים למשתתפים. תוכלו לפזר אותם על הרצפה, להציג אותם על קירות החדר או בכל דרך אחרת שעולה על דעתכם.
- לדוגמה, כיצד יכול להיראות שימוש בקלפים המבקש לעסוק במערכת היחסים הראשונה – "אני וישראל?", נתאר זאת בקולו של מנחה הקבוצה -
1. בחצי השעה הקרובה אני מזמין כל אחת ואחד מכם לבחון את האופן שבו אתם מדמיינים את מערכת היחסים שלכם עם ישראל. כל אחת ואחד יוכל לשאול עצמו – מהי מערכת היחסים שלי עם ישראל? עם מדינת ישראל? עם ארץ ישראל?
 2. האיורים שמיד אחשוף בפניכם מבקשים להציע לנו מגוון רחב של מערכות יחסים שאדם יכול לנהל עם האופן שבו הוא תופש את הישראליות שלו. מערכות יחסים אלה מוצגות באמצעות דמותו של האינדיבידואל והמגן דוד שלידו.

3. כעת אבקש מכם לחשוף את הקלפים שפיזרתי על הרצפה כך שנראה כולנו את האוירים השונים.
4. אני מזמין אתכם להתבונן באוירים השונים שלפניכם. שאלו את עצמכם – מה קורה בכל אחד מהם? מהי הפרשנות שלי למערכות היחסים השונות שאני רואה כאן לפניי?
5. (כעת יוכל מנחה הקבוצה להציג מספר היגדים על מנת ליצור שיח משמעותי במעגל. ההיגדים ניתנים להתאמה במעבר בין מערכות יחסים שונות).
- א. כאשר אתם חושבים על מערכת היחסים שיש לכם כיום עם ישראל, באיזה איור אתם רואים את עצמכם? בחרו איור ושתפו אותנו בבחירה.
- ב. אבקש מכם כעת לבחור איור שמסמל מערכת יחסים המעוררת בכם רגשות שליליים. בחרו איור ושתפו אותנו בבחירה.
- ג. האם מישהו מחברי המעגל היה רוצה לשאול מישהו אחר על הבחירה שלו באיור מסוים?
- ד. האם יש כאן מישהו שמאוד מופתע מהפרשנות שהוא שמע על איור מסוים? כלומר, האם אנחנו מצליחים למצוא כאן בחדר דוגמה לאיור אחד או יותר שאנשים שונים מסתכלים עליו בצורה שונה לגמרי?
- ה. האם מישהו כאן חש שמערכת היחסים שלו לא מיוצגת? איזה איור שלא קיים כאן הייתם מוסיפים לערכה?
- ו. האם מישהו או מישהי חשים שפעם בעבר, זהותכם הישראלית היתה מיוצגת על ידי איור אחד וכעת הם חשים חיבור לאיור אחר? אם כן, נשמח לשמוע על השינוי הזה ועל הסיבות לשינוי.
1. חשים שהדיון מיצה את עצמו? כעת תוכלו להתחיל מחדש. אספו את כל הקלפים, פזרו אותם מחדש על הרצפה עם הפנים כלפי מעלה, והכריזו "כעת נתחיל שיחה חדשה. מעכשיו, הסמל מגן דוד שלפניכם לא מסמל את ישראל אלא את היהדות. אני מזמין אתכם להתבונן כעת באוירים במבט מחודש ולשאול את עצמכם – איפה אני רואה באוירים האלה את מערכת היחסים שיש לי כיום עם זהותי היהודית או עם היהדות?
2. באופן כזה, לאחר קצת זמן חשיבה והתבוננות מחודשת על האוירים, נוכל להמשיך את הדיון סביב מערכת היחסים השנייה (יהדות) וכך הלאה.

הצעה לשאלות סיכום פעילות

1. תוך כדי המעבר משיח על מערכת יחסים אחת (ישראל) לשיח על מערכת יחסים שנייה (יהדות) אילו הבדלים חשתם באופן שבו הקבוצה תפסה את האיורים? האם זיהיתם דפוס התנהגות או חשיבה שהוא משותף לקבוצה?
2. מה לגבי האופן שבו אתם חשתם בעצמכם במעבר הזה בין שתי מערכות היחסים? האם משהו במעבר הזה הפתיע אתכם?
3. האם מישהו מכם לא שינה את בחירתו בין איור אחד לשני כאשר עברנו בין מערכות יחסים? יש כאן מישהו שהמעבר בין מערכות יחסים לא השפיע עליו? שתפו אותנו.
4. האם הגעתם לתובנות חדשות או מפתיעות תוך כדי שהאזנתם לחברי הקבוצה מספרים על האיורים שבחרו? האם למדתם כאן היום משהו חדש על מישהו אחר בחדר?
5. באילו תחושות, מחשבות או רגשות אתם יוצאים מהפעילות הזו?

טיפים נוספים (בהשראת הרעיונות החינוכיים של ה-iCenter, שיקגו)

1. השימוש בקלפים מזמין אותנו לייצר תהליך חינוכי שבמרכזו הלומד וחוייית חייו האישית. הלומד מוזמן על ידי המחנך והקבוצה לשתף אודות רגשותיו ומחשבותיו בנוגע לאופן שהוא תופס את זהותו היהודית והקשר שלו עם ישראל. לצד זאת, יש ערך רב בממד הקבוצתי ובאופן שבו הלומד משתף על עולמו הפנימי תוך כדי שהוא נחשף לעולמם הפנימי של עמיתיו. בסדנאות שבהן נעשה שימוש בערכה זו דיווחו חלק מהמשתתפים שזו הפעם הראשונה שבה הם שומעים את חבריהם מתבטאים סביב הסוגיות האלו בצורה חופשית וכנה.
2. הקלפים מהווים הזמנה עבור הלומדים לקחת בעלות ואחריות על זהותם היהודית, המסע היהודי שלהם, ומערכת היחסים שיש להם כיום עם ישראל (גם מערכת יחסים שלילית היא עדיין מערכת יחסים).
3. השימוש בקלפים פועל טוב יותר במרחבים "בטוחים ואמיצים" (Brave and safe) – במרחבים אלה הלומד מרגיש בנוח להביע את דעתו בכנות ובאופן גלוי תוך כדי ידיעה והבנה שהוא עלול להיות חשוף לדברי ביקורת ותגובה מצד חבריו לקבוצה – דברים שהם תוצר הכרחי וחיובי של שיח אמיתי ונוקב. במרחבים אלה יתבצע איזון בין הצורך להקפיד

על תקינות פוליטית ותרבות הדין לבין ההכרח להזמין את הלומדים להביע את דעותיהם ורגשותיהם בצורה גלויה ואמיתית, תוך כדי שמירה על כבוד חבריהם לקבוצה.

4. מוטב לנו המחנכות והמחנכים לעודד את הלומדים להביע את דעתם לא רק סביב איורים שעוררו אצלם תחושת חיבור אלא גם סביב איורים שעוררו בהם רגשות שליליים, תחושות ניכור וניתוק. יהיה זה שכרנו אם נצליח לגרום ללומדים לשתף את חבריהם על איורים המעוררים בהם אי נוחות ועל הסיבות לכך. נצטט את איש החינוך ד"ר זהר רביב באומרו "מחוץ לאזור הנוחות יש פוטנציאל רב להתפתחות איכותית. בבואנו לעסוק בחינוך יהודי ובחינוך על ישראל מוטב לנו להתחיל להרגיש בנוח להיות באי-נוחות – אי נוחות זו מאפשרת למידה".

הערות סיכום

1. דרך נוספת לגוון את השימוש בקלפים יהיה על ידי חלוקה של דפים לבנים וכלי כתיבה יחד עם הזמנת המשתתפים לצייר איור משלהם על האופן שבו הם תופסים את מערכת היחסים שלהם (בין אם מדובר על יהדותם או ישראל). לאחר מכן תוכלו לתלות את יצירות המשתתפים ולייצר סביב זה תערוכה.
2. כמו כן, תוכל להזמין את המשתתפים להתחלק לקבוצות קטנות. חלקו לכל קבוצה 5 קלפים ובקשו מהם להכין סיפור בעזרת הקלפים שקיבלו שיעסוק באחת מבין שלוש מערכות היחסים בהם עסקנו. יהיה עליהם להחליט מהו "סדר הסצנות", מה קורה בכל סצנה (קלף) ומהו הקונפליקט בסיפור. לאחר תהליך החשיבה בקשו מהקבוצות השונות להציג את הסיפור שיצרו מול שאר חברי הקבוצה.

תודות ופרטי קשר

תודות למאיירת ספיר וינר שהצליחה בתבונה רבה לתאר מערכות יחסים מורכבות בין האדם ויהדותו, ובין האדם וישראל. תודות לסוכנות היהודית ומנהלת עמ"י על תמיכתם בפרויקט זה. תודה לקהילה היהודית בקולורדו ול-JCC בדנור שבתוך כתליו פעילות זו בגרסתה הראשונה קרמה עור וגידים. תודה ליחידה לשליחות בסוכנות היהודית שעודדה שליחים ושליחות בשטח לייצר תכנים חינוכיים איכותיים. תודה לאסנת פוקס מהסוכנות היהודית על השותפות לאורך הדרך. תודה לעמוס מרון על הייעוץ המקצועי. תודה למיתר לובוצקי על עיצוב חוברת זו. תודה

לפדות ליברמן על עיצוב הקופסה. ניתן ליצור קשר עם המאירת ספיר וינר במייל sapirwin@gmail.com. מעוניינים להציע רעיונות לאיורים חדשים? מצאתם דרך חדשה להשתמש בקלפים? ספרו לנו על כך. ניתן ליצור קשר עם יוצר הפרויקט יוני אלון במייל creativealon@gmail.com או בוואטסאפ 972-52-8597957.

בקרו באתר הפרויקט בכתובת - <https://www.yonialon.com/david-cards>

על יוצר הפרויקט

יוני אלון הוא יזם ואיש חינוך תל אביבי שפעיל מאז 2013 בתחום של יצירת גשרים בין ישראלים ליהודי התפוצות. הוא בוגר שותפות 'ביחד' תל אביב-לוס אנג'לס של הסוכנות היהודית, ורס"ן במיל, בוגר חיל האיסוף, חיל המודיעין ומערך הקש"ח של צה"ל וקצין פעיל בחטיבת שריון במילואים. הוא היה שליח הסוכנות היהודית לדנור, קולורדו במסגרת שליחות ארוכה של הסוכנות היהודית ובעברו מדריך בקורס להכשרת שליחים. בוגר תואר ראשון במדע המדינה ותקשורת מהאוניברסיטה העברית, בוגר תואר שני בתוכנית רודמן ללימודי יהדות ארה"ב באוני' חיפה ובוגר התוכנית להכשרת אנשי חינוך בתחום 'הוראת ישראל' של ה-iCenter בשיקגו. מאז 2017 הוא מנהל עסק עצמאי לניהול פרויקטים ויעוץ בעולם הקשר שבין ישראל ויהדות התפוצות. מבין לקוחותיו - מוזיאון יונייטד, הסוכנות היהודית, עמותת גשר, מבוע מדרשה ישראלית, מומנטום, קבוצת ראות, מוזיאון אנו, ההסתדרות הציונית העולמית ועוד'.

רוצים ללמוד עוד על הפרויקט ולהיחשף למשאבים נוספים? סרקו את הקוד.

הפרויקט נתמך על ידי:

The National Alliance
Strengthening Israelis'
Connection to World Jewry

המנהלת הלאומית
לקשרי ישראלים
והתפוצות

אמי עמי

הסוכנות היהודית
לארץ ישראל
FOR ISRAEL